

નવા સત્રથી વાલીઓ સંકલ્પ કરે કે.....

શાળા કોલેજો આવતા અઠવાડિયાથી ખૂલશે. અત્યારે મોટાભાગના વાલીઓ પોતાના પાલ્યના અભ્યાસાર્થેની તૈયારીઓ કરી રહ્યાં હશે. જેને ભણવાનું છે, જેને શાળા-કોલેજમાં જવાનું છે તેના કરતાં વધુ ચિંતા વાલીઓ કરી રહ્યાં છે. કેટલાક વાલી પોતાના પાલ્યને અમુક શાળા-કોલેજમાં પ્રવેશ નહીં મળતાં વધુ ચિંતિત હશે તો કેટલાક વાલી ધારેલી જગ્યાએ પ્રવેશ મળતાં ખુશખુશાલ હશે. આ વાતાવરણ કેટલાક દિવસોમાં પૂર્ણ થશે, પછી મોટાભાગના વાલીઓ હાથે કરીને ચિંતાના પોટલા માથે લઈને ફરશે. આ ચિંતા તેમના સુધી સિમિત રાખે તો વાંધો નથી, પણ એ બધી ચિંતાનો ભાર બાળક પર નાંખીને પોતાની જાતને વધુ આદર્શવાદી કે સુધારાવાદી ખપાવવાનો પ્રયત્ન પણ કરશે. આવા વાલીઓ પોતાની જાતને વધારે જવાબદાર ઠેરવવાનો પ્રયત્ન કરતા હોય છે, હકીકતમાં તેમના આ વર્તનો તેમની બેજવાબદારી સાબિત કરે છે. ત્યારે શાળા-કોલેજોમાં નવા સત્રથી વાલીઓએ કેટલીક બાબતોથી દૂર જવાની જરૂર છે, તો કેટલીક બાબતોને અપનાવવાની જરૂર છે. આ માટે મન મક્કમ રાખીને વાલી જો કેટલાક સંકલ્પ કરશે તો લાંબાગાળે તે વિદ્યાર્થીના હિતમાં હશે.

સૌ પ્રથમ તો દરેક વાલીએ એક અગત્યનો સંકલ્પ એ કરવાનો છે કે, આ વર્ષમાં હું મારા બાળકે ઓછામાં ઓછી સલાહ આપીશ અને વધુમાં વધુ મદદ કરીશ. મોટાભાગે એવું બને છે કે દરેક વાલી સલાહ આપવામાં પાવરદા હોય છે, પણ મદદને નામે મીંદું. કોઈ બાળક લેસન કરતાં કરતાં વાલીને કશુંક પૂછવા જાય તો ટી.વી. જોતી મમ્મીનો જવાબ હોય છે કે આગળનું લેસન કર પછી હું શીખવાડું છું, તો વળી પપ્પાનો જવાબ હોય છે કે, મને મારું કામ કરવા દે તું તારા શિક્ષકને પૂછી લે જે. શાળા કોલેજમાં વિશિષ્ટ પ્રવૃત્તિમાં મોખરાનું સ્થાન મેળવીને આવતા પોતાના બાળક વિશે સોસાયટીમાં ગુણગાન ગાવા દોડી પડતી મમ્મી એ જ પ્રવૃત્તિ કરવા જ્યારે બાળક શાળા-કોલેજમાં વધુ સમય રોકાતો હોય ત્યારે બાળકને ખખડાવી નાંખવામાં પણ આગળ જ રહેતી હોય છે. દરેક વાલીએ ઈરાદા પૂર્વક એક પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે જે ખૂબ જ ફાયદાકારક નીવડશે. વાલી પોતાના બાળકને “આ નહીં કરવાનું, આમ ન કરાય” એમ કેટલીવાર સલાહ આપે છે તેની નોંધ કરો. તમને નવાઈ લાગશે કે તમે કેટલીબધી વાર બાળકના મન-મગજ-દિલ પર ચાબખા મારો છો? હવે એક કલ્પના એ પણ કરો કે, ધારો કે કોઈ ઘરમાં કોઈ સ્ત્રીને તેના પતિ કે પતિને તેની પત્ની દિવસ દરમિયાન વારંવાર સૂચના આપે કે, આ ન કરાય, તને આ નથી આવડતું, તારામાં તો બુદ્ધિ જેવું છે કે નહીં વગેરે. તો તેની અસર તમારા પર શું થશે. જો તમને કોઈ વારંવાર સલાહ આપે કે સૂચનો કરે કે તમારી ભૂલ બતાવે તો તમને નથી ગમતું તો પેલા બિચારા બાળકને ક્યાંથી ગમતું હશે? આ વાંચીને કોઈ વાલી મનોમન દલીલ પણ કરે કે, બાળક તો નાનું છે, તેને તેની ભૂલો બતાવવી તો પડે ને ? તેને સુધારવો તો પડે ને ? વગેરે. તો તેની સામેની દલીલ એ છે કે, તમે આટલા મોટા થયા તો પણ તમે કેમ ભૂલો કરો છો? બાળક તો નાનું છે તેની ભૂલ સ્વીકાર્ય છે, પણ તમારી ભૂલનું શું? તમને ભૂલો કરવાનો હક્ક મળી ગયો છે? તમને તમારી ભૂલો જો કોઈ બતાવતું હોય તો તે તમને સુધારવા માટે જ કહે છે ને? તો તમે કેટલા સુધારી ગયા? અરે, તમે તો ભૂલો બતાવનારની સામે ઝગડી પડો છો, સામેનાનું અપમાન કરી નાંખો છો. પેલુ બાળક તો એટલું સારું છે ને કે તે પોતાની ભૂલોનો સ્વીકાર કરે છે અને તમારી સામે કોઈ દલીલ પણ કરતું નથી. માટે મહેરબાની કરીને બાળકને વારંવાર ટોકશો નહીં, વારંવાર સૂચનાઓ ન આપો. છતાં

પણ ન ચાલતું હોય તો ઘરમાં નિયમ કરો કે, ઘરના તમામ સભ્યોએ એકબીજાની ભૂલો એકબીજાને બતાવવાની. પછી જૂઓ તમારું શું થાય છે?

દરેક મા-બાપ બંનેએ બીજો સંકલ્પ એ કરવાની જરૂર છે કે, અમે દરરોજ ઓછામાં ઓછો અડધો કલાક અમારા બાળક માટે ફાળવીશું (જેમાં સલાહ-સૂચન આપવા ન બેસી જતાં). આ સમય દરમિયાન બાળક સાથે ખુલ્લા દિલથી મિત્રભાવે ચર્ચા કરો. તેની પસંદ નાપસંદ જાણો. તેને પ્રોત્સાહન મળે તેવી વાતો કરો. એતિહાસિક વાતો કરો. કેટલાક વાલી બાળક સાથે આ રીતે ક્યારેક બેસે ત્યારે અથવા તો ગુસ્સે થાય ત્યારે બીજા બાળક સાથે પોતાના બાળકની સરખામણી કરતાં કહે છે કે, જો પેલાએ આમ કર્યું, તે કેટલો હોશિયાર છે, તું તો સાવ ડબ્બો જ રહ્યો, તારા કરતાં એ કેટલો સારો છે વગેરે. ત્યારે વાલીને કહેવાની ઈચ્છા થાય છે કે જો તમારું બાળક તમને એમ કહે કે, તમારા કરતાં પેલાના મમ્મી-પપ્પા કેટલા સારા છે? એ કેટલું બધું કમાય છે? તેમની પાસે કેવી સરસ કાર છે? તે તેમના બાળકો સાથે વારંવાર બગીચામાં કે ફિલ્મ જોવા જાય છે વગેરે, તો તમને ગમશે? એટલું યાદ રાખો કે આ દુનિયામાં કોઈનું વ્યક્તિત્વ બીજાના જેવું હોઈ જ ન શકે, અલગ જ હોય. માટે મહેરબાની કરીને ક્યારેય તમારા બાળકની સરખામણી અન્ય બાળક સાથે કરતાં નહીં. કેટલાક વાલી બાળક જે વસ્તુ માંગે તે લાવી આપીને સંતોષ માને છે કે અમે તેની દરેક જરૂરિયાત પૂરી કરીએ છીએ. પણ નવો સંકલ્પ કરો કે, હવે પછી બાળક માંગે તે પહેલાં અમે ધ્યાનમાં રાખીને તેની જરૂરિયાત પૂર્ણ કરીશું. કોઈ પત્ની વારંવાર કહે કે મને ફિલ્મ જોવા લઈ જાવ અને પતિ કંટાળીને કચકચ બંધ થાય તે ઈરાદા સાથે ફિલ્મ જોવા લઈ જાય. તો ત્યાં પત્નીનો શોખ પૂરો કરે છે તેમ ન કહેવાય. પણ સામા પગલે પતિ એમ કહે કે ચાલ આજે આપણે ફિલ્મ જોવા જઈએ તો પત્નીને કેટલું ગમે ? એવી જ બાબત બાળક માટે કરીએ. બાળક માંગે તે પહેલાં તેની જરૂરિયાત સંતોષીએ. તો બાળકને લાગશે કે મારા મમ્મી-પપ્પા મારી કેટલી કાળજી રાખે છે? મારી ઈચ્છા સામા પગલે પૂરી કરે છે તો મારે પણ મારા મમ્મી-પપ્પાની ઈચ્છા પૂરી કરવી જોઈએ.

શૈક્ષણિક સત્ર શરૂ થાય પછી રમવાનું બંધ, ટી.વી. જોવાનું બંધ, મિત્રો સાથે બહાર જવાનું બંધ. આમ બંધ પર બંધ ઘરમાં બંધ કરો. બાળકને પૂરતી સ્વતંત્રતા આપો. તેને પણ પોતાની પસંદગી હોય છે. તમારી પસંદગી તેની પસંદગીમાં ફેરવવાનો પ્રયત્ન ન કરો. જો બાળકનો સર્વાંગી વિકાસ સાધવો હશે તો ઉપરોક્ત તમામ બાબતો મદદરૂપ નિવડશે. નિયમિત પણે ટી.વી. સિરિયલ જોતી વ્યક્તિને સિરિયલ જોવાનું બંધ કરીને મેંગેઝિન કે અન્ય પુસ્તક વાંચીને સમય પસાર કરવાનું કહેશે તો કેટલા લોકો કરશે? એવું જ બાળકો માટે છે. એક સંકલ્પ એ પણ કરજો કે, તમારા બાળકને ક્યારેય તેના મિત્ર કે અન્ય સગાંની હાજરીમાં ખખડાવી ન નાંખતા. તેનું માનભંગ થાય તેવું ન બોલશો. આવા વર્તનની તેના મન પર ખૂબ જ ઊંડી અસર થાય છે. આવા વારંવારના વર્તનથી એ તમને ધિક્કારવા લાગશે, તમારાથી દૂર જશે, તમારી સાચી વાતને પણ શંકાની નજરથી જોશે. માટે તમારા બાળકને તમારું રાખવું હોય તો તેનો માનભંગ થાય તેવા વર્તનથી દૂર રહેજો.